

Hotspotmonitor gemeente Nieuwegein

2017-2021

50
jaar
Nieuwegein

Hotspotmonitor

gemeente Nieuwegein
2017-2021

Nieuwegein 2021

COLOFON

uitgave:

afdeling Support Regie & Advies
gemeente Nieuwegein

in opdracht van:

Strategisch Informatieoverleg (SIO)
Gemeente Nieuwegein

in samenwerking met:

Het Utrechts Archief (HUA)

Internet:

<https://www.nieuwegein.nl>
hotspot@nieuwegein.nl

werkgroep Hotspots

versie 1.0

1 juli 2021

auteur: J.Ph.S. Lemmink

eindredactie: idem

INHOUD

1.	INLEIDING	6
2.	WAT IS EEN HOTSPOTMONITOR?	7
3.	NIEUWEGEIN	8
4.	CRITERIA	9
5.	WAARDEREN EN ACQUIREREN	9
6.	PERIODISERING	11
7.	ONDERWERP VERSUS ZAAK	11
8.	TAAK	11
9.	VASTSTELLING	12
10.	ACTOREN.....	12
HOTSPOTS NIEUWEGEIN 2017-2021 1.0.....		13
1.	2014-HEDEN MH17 HERDENKEN IN NIEUWEGEIN	14
2.	2016-2017 HET VERHAAL VAN AVA EN YNGE.....	16
3.	2016-2019 DERDE KOLK VAN DE PRINSES BEATRIXSLUIS GEOPEND	18
4.	2017-HEDEN WINDPARK OF WONINGBOUW IN POLDER RIJNENBURG	20
5.	2019 WI FI MILESTONE VOOR NIEUWEGEIN.....	22
6.	2019-HEDEN KANTOORTRANSITITES: HOTSPOT RIJNHUIZEN	24
7.	2020-2021 CORONAPANDEMIE	26
8.	2021 VIERING NIEUWEGEIN 50 JAAR	28

2021

wordt wel een heel bijzonder en waarschijnlijk ook een **'historisch' jaar voor de gemeente Nieuwegein.**

Op 1 juli is het precies vijftig jaar geleden dat in de landelijke omgeving ten zuiden van de provincie-hoofdstad Utrecht een nederzetting zou verrijzen. De dorpsbesturen van de gemeenten Jutphaas en Vreeswijk hadden immers in gezamenlijkheid besloten op te gaan in een nieuwe gemeente, met een naam - een neologisme - die refereert aan de woonstede van het gelijknamige oude, adellijke geslacht, hun landgoed én zelfs aan een al in de **Middeleeuwen verdwenen stad(je): 't Geyn.** Aan het begin van dit jubileumjaar mag worden verwacht dat aan het einde daarvan er zich allerlei memorabele gebeurtenissen hebben voorgedaan, die in de nabije maar ook in de verre toekomst bij komende generaties Nieuwegeiners belangstelling voor de lokale geschiedenis opwekken!

1. INLEIDING

Historische gebeurtenissen krijgen in onze herinnering een gekleurd verleden. Iedere generatie (Nieuwegeiners) creëert zo haar eigen verleden in positieve of negatieve zin of openbaart zich in een mengeling van grijs tinten. Maar welke visie dan ook, iedere interpretatie op dat verleden dient te worden gebaseerd op feiten, gebaseerd op historische bronnenmateriaal. Vervolgens is de vraag gerechtvaardigd welke voor de lokale geschiedenis belangrijke geschiedkundige bronnen, ongeacht hun uiterlijke vorm, voor toekomstige generaties moeten worden behouden en op welke wijze die historische informatie wordt vastgelegd en duurzaam geconserveerd.

Op 6 mei 2019 gaf het Strategisch Informatieoverleg (SIO) formeel de opdracht tot het opstellen van een hotspotmonitor. In het najaar van 2020 toog een werkgroep aan de slag, in opdracht van het Tactisch Informatieoverleg (TIO) van de gemeente Nieuwegein.¹ In de werkgroep waren verschillende partijen vertegenwoordigd: de gemeentearchivaris van Nieuwegein Kaj van Vliet, Marco Schermer leidinggevende van de afdeling Support, Jacques Lemmink beleidsadviseur van de afdeling Support, team Regie & Advies en *last but not least* mevrouw Renée Blom-Oosterhoff als externe expert vanuit de Nieuwegeinse samenleving.² Voorts werden binnen de andere domeinen/afdelingen de contactambtenaren op het gebied van Cultuur, Erfgoed en Monumenten en de cultuurhistorische verenigingen van de vorderingen op de hoogte gehouden.³

Voor elk van de betreffende jaren 2017-2021 werd een opgave van zogenaamde *hotspots* opgesteld, op te nemen in een periodiek aan te vullen register met *hotspots*, resulterend in deze **'Hotspotmonitor van de gemeente Nieuwegein 2017-2021' (1.0; Nieuwegein, 2021)**.

¹ Op 6 mei 2019, agendapunt 5c. had het SIO de opdracht aan het TIO verstrekt uitvoering te geven tot het opstellen van een hotspotmonitor, Zie de verslagen van het SIO (6 mei 2019, agendapunt 5c) en van het TIO (14 januari 2020, agendapunt 3d).

² Vanwege de uitzonderlijke situatie die in maart 2020 is ontstaan door de aanhoudende verspreiding van het coronavirus vond er ook in het najaar vooral overleg plaats via digitale media. Tijdens het portefeuillehoudersoverleg (poho, 14-10-2020) met burgemeester F. Backhuijs werd ingestemd met de voordracht van de externe deskundige. Vervolgens werd in het SIO (30-11-2020) de samenstelling van de werkgroep definitief vastgesteld.

³ Tijdens het halfjaarlijks bestuurlijk overleg met erfgoedinstellingen onder voorzitterschap van wethouder J. van Engelen.

2. WAT IS EEN HOTSPOTMONITOR?

Wat wordt eigenlijk verstaan onder een hotspotmonitor?⁴ Het *Nationaal Archief* introduceerde het fenomeen hotspotmonitor in 2015 in het rapport 'Belangen in Balans', waarin de doelstellingen van het visierapport 'Gewaardeerd Verleden' werden uitgewerkt.⁵ In het visierapport had het *Nationaal Archief* een nieuwe selectiedoelstelling geformuleerd. De focus zou niet alleen op het functioneren van de overheid moeten liggen, maar op de maatschappij als geheel en op de interactie tussen overheid en burger. Naast het belang voor de organisatie zou er bij de waardering van informatie ook gekeken moeten worden naar het belang voor de maatschappij. Als informatie actuele ontwikkelingen en bijzondere gebeurtenissen in de maatschappij beschreef, dan zou die informatie moeten worden uitgezonderd van vernietiging. Om dat proces structureel aan te pakken wordt de periodieke hotspotmonitor ingezet. Door *hotspots* aan te wijzen en informatie over die *hotspots* te archiveren, zal de gemeentelijke archiefcollectie een evenwichtiger afspiegeling worden van het verleden van de lokale samenleving.

Naast de risico- en systeemanalyse is de hotspotmonitor het derde waarderingsinstrument van een overheidsorganisatie die een selectielijst opstelt, gericht op het identificeren van gebeurtenissen en kwesties in de samenleving die grote invloed hebben uitgeoefend op de activiteiten van die organisatie.⁶ Het primaire object van waardering kan bestaan uit gebeurtenissen en kwesties in de samenleving binnen het functionele werkingsgebied van de zorgdrager.⁷ Onder de term *hotspots* wordt ook verstaan de "plekken waar de meest opmerkelijke interactie tussen burger en overheid plaatsvindt" die zich onderscheiden van een trend door het kenmerk dat het geen cluster van een aantal samenhangende maatschappelijke verschijnselen betreft, maar hooguit gaat om een keten van gebeurtenissen.⁸ In deze tekst wordt een nader uitgewerkte definitie gehanteerd:

"Een hotspot is een opvallende of intensieve gebeurtenis of een kwestie waardoor 'interactie' ontstaat tussen overheden, tussen overheid en samenleving of tussen burgers, bedrijven en instellingen onderling".⁹

⁴ Inzake de schrijfwijze van het begrip wordt voorkeur gegeven aan de correcte, aaneengeschreven annotatie.

⁵ K.J.P.F.M. Juergens, A.C.V.M. Bongenaar, M.C. Windhorst, 'Gewaardeerd Verleden, Bouwstenen voor een nieuwe waarderingsmethodiek voor archieven' (Rapport van de Commissie Waardering en Selectie van het *Nationaal Archief*, september 2007). 'Gewaardeerd Verleden' werd geschreven met het oog op de archiefproblematiek bij het rijk, maar zijn visie en methodiek zijn ook van toepassing op gemeentelijk en provinciaal niveau; 'Belangen in Balans. Handreiking voor waardering en selectie in de digitale tijd' (Den Haag, maart 2015, versie 1.0), waarin de doelstellingen van 'Gewaardeerd Verleden' (2007) werden uitgewerkt.

⁶ Zie voor nadere toelichting: 'Acquisitiebeleidsplan particuliere historische archieven en collecties gemeente Nieuwegein (Nieuwegein, 2021), p. 9.

⁷ Belangen in balans. Handreiking voor waardering en selectie van archiefbescheiden in de digitale tijd' (versie 1.0; *Nationaal Archief*, maart 2015), p. 13; met i.h.b. hoofdstuk 6, p. 21-25 preludeerend op de 'Handreiking Periodieke hotspot-monitor decentrale overheden' (*Archief 2020* onder verantwoordelijkheid van het project AIDO i.s.m. het *Nationaal Archief*, ([Den Haag,] 19 juli 2017).

⁸ T. Cook, 'Mind over Matter: towards a new theory of archival appraisal', in: P. Brood e.a (red.) *Selectie Waardering, selectie en acquisitie van archieven* (Den Haag 2005), p. 28; R. te Slaa, H.A. Hokke, 'Rapport prospectieve trendanalyse VNG 2010-2020' (juli 2014), p. 2, nt 3.

⁹ 'Periodieke hotspot-monitor', p. 5.

3. NIEUWEGEIN

In het kader van een nieuwe waarderingsmethodiek voor overheidsarchieven is vanaf 2017 elke gemeente verplicht een hotspotmonitor op te stellen. De mogelijkheid bestaat om in gezamenlijkheid een regionale hotspotmonitor op te stellen; in het geval van Nieuwegein zou kunnen worden gedacht aan samenwerking met omliggende Lekstroomgemeenten of met de gemeente Utrecht.¹⁰ Uiteindelijk is ervoor gekozen het vijftigjarig bestaan van de gemeente Nieuwegein in te luiden met de presentatie van een voor Nieuwegein unieke hotspotmonitor.

De hotspotmonitor helpt de gemeente Nieuwegein om in een vroeg stadium vast te stellen welke gebeurtenissen bijzondere betekenis hadden en over welk onderwerp meer informatie zou kunnen worden bewaard. In 2018 verwoordde de gemeentearchivaris van Nieuwegein het als volgt:

"Het is heel belangrijk om je in deze tijd van digitale informatie al zo intensief met recente historie bezig te houden. Want als we de informatie over belangrijke gebeurtenissen in de stad nu niet goed vastleggen en bewaren in onze systemen, kan die daar morgen al verdwenen zijn."¹¹

Met de vaststelling door het SIO van de 'Hotspotmonitor Nieuwegein 2017-2021' versie 1.0 wordt gevolg gegeven aan een belangrijke bepaling uit de landelijke vastgestelde 'Selectielijst 2017'.¹² Deze bepaling is bedoeld om, in aanvulling op alle archiefbescheiden, die volgens deze Selectielijst reeds voor blijvende bewaring in aanmerking komen, ook andere informatie te oormerken. Het gaat hierbij om "informatie over bijzondere gebeurtenissen of kwesties". Een hotspotmonitor wordt in de regel pas toegepast nádat is bepaald of een gebeurtenis een *hotspot* is geweest.

Vóór 2017 bestond enkel de mogelijkheid op basis van artikel 5 lid 1 sub e van het Archiefbesluit 1995 informatie op grond van een opsomming van criteria aan de hand waarvan de zorgdrager archiefbescheiden over bijzondere gebeurtenissen of kwesties, van vernietiging kon uitzonderen.¹³ In de praktijk kwam het er vaak op neer dat op basis van eerder vastgestelde, gemeentelijke selectielijsten,¹⁴ concept-vernietigingslijsten werden voorgelegd aan de gemeentearchivaris. Deze functionaris kon adviseren het kenmerk 'historisch selectie' toe te voegen aan een bepaald dossier, dat volgens de vigerende selectielijst voor vernietiging in aanmerking kwam. Vanaf het moment dat Nieuwegein opnieuw beschikte over een gemeentearchivaris (per 01-01-2011) is door omstandigheden deze procedure slechts sporadisch toegepast.

¹⁰ De gemeente Utrecht heeft reeds samen met *Het Utrechts Archief* als een van de eerste gemeenten in Nederland een hotspotmonitor vastgesteld: F. van der Heijden, 'Hotspot-monitor gemeente Utrecht 2013-2017' (Werkgroep Hotspots versie 1.0, 27 november 2018).

¹¹ <https://hetutrechtsarchief.nl/nieuws/377-eerste-hotspotmonitor-gemeente-utrecht-vastgesteld> (6 december 2018).

¹² 'Selectielijst voor archiefbescheiden van gemeentelijke en intergemeentelijke organen opgemaakt of ontvangen over de periode vanaf 1 januari 2017' (*Staatscourant* nr 38.013, 6 juli 2017) (Uitgebracht in opdracht van de *Vereniging van Nederlandse Gemeenten*), i.h.b. p. 15-16. Inmiddels is deze vervangen door de Gemeentelijke selectielijst van 18 februari 2020, *Staatscourant* nr. 11.143, 26 februari 2020). Vaststelling vindt plaats op basis van het reglement van het Strategisch Informatieoverleg (SIO, Nieuwegein, 1-1-2017), art. 24.

¹³ Wel werd in eerdere vastgestelde gemeentelijke selectielijsten gesteld dat het in sommige gevallen aanbeveling verdiende om als uitwerking van de algemene lijst zogeheten plaatselijke (stukken)lijsten samen te stellen. Zolang dergelijke plaatselijke lijsten binnen het kader van de algemene lijst bleven, werden ze niet onderworpen aan de formele vaststellingsprocedure volgens het Archiefbesluit 1995, in: 'Gewaardeerd Verleden', p. 24.

¹⁴ 'Selectielijst voor archiefbescheiden van gemeentelijke en intergemeentelijke organen opgemaakt of ontvangen vanaf 1 januari 1996. Actualisatie.' (vastgesteld *Staatscourant*, 25 juni 2012 nr. 11906).

4. CRITERIA

Voor het benoemen van historische *hotspots* is een aantal criteria opgesteld. Deze zijn gebaseerd op *Belangen in balans* en op basis van de resultaten van pilots die zijn uitgevoerd op decentraal niveau.¹⁵ Er is sprake van een *hotspot* als deze voldoet aan een of meerdere criteria:

- Er is sprake van een gebeurtenis of reeks van gebeurtenissen binnen het verzorgingsgebied van de zorgdrager die veel maatschappelijke beroering veroorzaakt, van bijzondere betekenis is voor de bevolking en/of waarvoor veel aandacht bestaat in de media.
- Er is sprake van een gebeurtenis of kwestie binnen het verzorgingsgebied van de zorgdrager die belangrijke principiële tegenstellingen tussen burgers aan het licht brengt en/of een debat dat over de kwestie veel emoties losmaakt.
- Er is sprake van een gebeurtenis of kwestie die aanleiding is voor een intensief publiek debat over het functioneren van de zorgdrager.
- Er is sprake van een politieke kwestie waardoor de positie van het decentrale openbaar bestuur ernstig is bedreigd of juist wordt onderstreept.

Elke historische hotspot wordt getoetst op relevantie in relatie tot de werkingssfeer van de gemeente Nieuwegein. Raadpleging van reeds bestaande (concept-)hotspotmonitoren kan nuttig zijn ter inspiratie maar ook ter vermijding van overlap.

Gemeentelijke, provinciale (Utrechtse) en wellicht landelijke *hotspots*, die naar hun aard behoren tot het domein van een andere zorgdrager, worden niet opgenomen in de 'hotspotmonitor Nieuwegein'. Als voorts blijkt dat op het moment dat er *hotspots* worden benoemd, er sprake is van meerdere zorgdragers - bijvoorbeeld verbonden partijen (ketenpartners) in de uitoefening van het werkproces rond uitgeplaatste taken – dan wordt het evident om de betreffende bescheiden bij alle archiefvormers uit te zonderen van vernietiging. Zodra een bijzondere gebeurtenis van dat type zich voordoet, vergt dat enige vorm van coördinatie binnen de keteninformatisering of geldt **de uitdrukking, 'wie het eerst komt wie het eerst maalt'**!¹⁶

5 WAARDEREN EN ACQUIREREN

Waardering en selectie van (procesgebonden) informatie dienen niet meer te worden gezien als een proces van afweging tussen bewaring en vernietiging, maar als een proces van acquisitie (verwerving).¹⁷ Op grond van systeemanalyse wordt al veel basisinformatie structureel vernietigd. De Nieuwegeinse hotspotmonitor dient te worden beschouwd als een aanvulling op de uitgevoerde systeemanalyse.

¹⁵ 'Periodieke hotspot-monitor', p. 4, 6, 8.

¹⁶ zie bijvoorbeeld *hotspot* 4: 2017-heden 'Stop windpark polder Rijnenburg'.

¹⁷ K.J.P.F.M. Jeurgens e.a., 'Rapport Gewaardeerd Verleden. Bouwstenen voor een nieuwe waarderingsmethodiek voor archieven', (Commissie Waardering en Selectie; *Nationaal Archief*, september, 2007), p. 3.

Op basis van artikel 5 lid 1 sub e van het Archiefbesluit (1995) bevat een selectielijst een opsomming van criteria op basis waarvan archiefbescheiden (lees: procesgebonden informatie), die in hun oorsprong naar hun aard voor vernietiging in aanmerking komen, van vernietiging kunnen worden uitgezonderd. Op basis van de in de hotspotmonitor vastgestelde actuele en incidentele hotspots kan informatie worden uitgezonderd van vernietiging. Met behulp van de hotspotmonitor kan daarmee worden bijgehouden hoeveel en welke bescheiden worden uitgezonderd van vernietiging.¹⁸

De 'Handreiking Hotspot-monitor' koppelt in één adem het uitzonderen van vernietigen aan het acquireren van particuliere archieven of archiefbescheiden voor zover deze informatie bevatten over de vastgestelde *hotspots*, die niet aanwezig zijn in de betreffende overheidsarchieven.¹⁹ De hotspotmonitor zal zich daardoor eveneens lenen als middel om *snel* particuliere archieven of archiefbescheiden te acquireren en maakt als zodanig onderdeel uit van het gemeentelijk acquisitiebeleid.²⁰ Met ingang van 2021 beschikt de gemeente Nieuwegein ook over een **'Acquisitiebeleidsplan particuliere historische archieven en collecties gemeente Nieuwegein** (Nieuwegein, 2021) dat gelijktijdig wordt aangeboden ter vaststelling door het SIO.

Sinds 2007 staat in het kader van 'Gewaardeerd Verleden' niet enkel de lokale overheid centraal, maar veeleer de interactie tussen burger en overheid. Vanuit dit perspectief zijn er ontwikkelingen gaande die het actief/actiever acquireren van particuliere archieven of archiefbescheiden (historische informatie) onder burgers, bedrijven en particuliere instellingen bevorderen. De neerslag van particuliere archiefvormers met betrekking tot actuele gebeurtenissen wordt momenteel niet of nauwelijks geacquireerd verworven. Een vastgestelde lijst met *hotspots* zal *mede* invulling geven aan de uitvoering van het gemeentelijk acquisitiebeleid van de zorgdrager. Het opstellen van de hotspotmonitor heeft ook in Nieuwegein aanleiding gegeven tot het (alsnog) opstellen van het acquisitiebeleid.²¹

¹⁸ 'Periodieke hotspot-monitor', p. 4, 15.

¹⁹ 'Periodieke hotspot-monitor', p. 4, 6, 14, stap 9.

²⁰ Tijdens de pilots rond de hotspotmonitor werden hiermee geen ervaringen opgedaan, in: 'Periodieke hotspot-monitor', p. 4.

²¹ Dienstverleningsovereenkomst Archiefbeheer gemeente Nieuwegein (Utrecht, 20 november 2010), art 5, lid f. spreekt van 'verwerving, beheer en beschikbaarstelling van particuliere archieven als onderdeel van een dienstenpakket', terwijl in art. 10 wordt gesteld dat "in overleg en met toestemming van de gemeente Nieuwegein (unieke) lokale particuliere archieven voor zover deze relevant zijn voor de lokale geschiedenis" worden geworven en daarvoor wordt verwezen naar een vijfjarige ["Uit de lengte of uit de breedte...] Programma Cultureel Erfgoed van de gemeente Nieuwegein' (Nieuwegein, 2005), waarin reeds in 2005 de noodzaak van een acquisitiebeleid werd onderkent. In de praktijk vond sindsdien slechts incidenteel verwerving van particuliere archieven plaats, deels vanuit het gemeentearchief deels uit eigen initiatief van archiefvormers uit de lokale samenleving. Inmiddels stelt de nieuwe 'Erfgoedvisie gemeente Nieuwegein 2019-2024 'Verbinden met Verhalen' (Nieuwegein, Rbsl. 2019-55), p. 11-12, een gemeentelijk acquisitiebeleid in het vooruitzicht t.b.v. het verwerven en het toegankelijk maken van lokale archieven en zal de gemeente hiervoor afspraken maken met HUA. Sinds 2011 hanteert HUA in generieke zin de beleidsnota R. Keijser, 'De acquisitie van particuliere archieven in 2011-2012 en aanbevelingen voor de beleidsperiode 2013-2020 (HUA 2010)', die momenteel worden gereviseerd.

6. PERIODISERING

De werkgroep ving haar werkzaamheden aan met een zoektocht naar geschikte bronnen om een overzicht te krijgen uit de periode 2017-2021. Het aanvangsjaar is gekozen vanwege de ingangsdatum van Selectielijst 2017; het eerste lustrum van de gemeentelijke hotspotmonitor wordt afgesloten aan het einde van het jubileumjaar van het vijftigjarig bestaan van de gemeente Nieuwegein. Dan zal moeten blijken of bijvoorbeeld de mogelijkheden zoals **het 'harvesten'** (oogsten) van de gemeentelijke website (<https://www.nieuwegein.nl>), maar ook van de *Digitale Stad Nieuwegein* onder het motto **'al 25 jaar al het nieuws het eerst'** (<https://www.pen.nl/>), van afleveringen van de Nieuwegeinse historische periodiek *Cronyck de Geyn* ten volle worden benut. Onderzoek kan ook worden gedaan in lokale media en allerhande *online* gepubliceerde informatie.

7. ONDERWERP VERSUS ZAAK

De **'Handreiking Hotspot-monitor'** definieert een hotspot als een opvallende of intensieve **gebeurtenis of een kwestie waardoor 'interactie' ontstaat**. Op het moment dat de (gemeentelijke) overheid bij die interactie is betrokken, zal er (hoofdzakelijk) sprake van digitale informatie, die door haar in onderlinge samenhang van werkprocessen is gegenereerd.²² Indien deze digitale (hotspot)informatie in aanmerking komt voor vernietiging, zal die informatie daarvan in een vroeg stadium moeten worden gevrijwaard.²³ Binnen de vigerende selectieprocedure zal periodieke toetsing haar beslag moeten krijgen.²⁴ Dan zal ook het grote belang blijken van een adequate metadatering. **De 'Handreiking Hotspot-monitor' gaat echter niet in op de reikwijdte van de 'onthouding'**. Wat bijvoorbeeld te doen met gerelateerde zaken en niet-procesgebonden informatie? En wat te doen als archiefvormer in geval een zaak pas veel later escaleert?²⁵ Op een dergelijk vraag zal de werkgroep te zijner tijd eveneens een antwoord formuleren.

8. TAAK

De werkgroep heeft gaandeweg een lijst van *hotspots* voor de periode 2017-2021 opgesteld. In tweede instantie voerde zij een analyse uit over het tijdvak met het oog op de juiste samenhang en om te bepalen waar in de tijd nu precies het kernmoment van een bepaalde *hotspot* was gelegen. Voorts is van elke hotspot een korte beschrijving bezorgd waarbij de *hotspot* in zijn context is geplaatst. Daarbij keek de werkgroep naar het bereik van de *hotspots* in de tijd: vanaf welk jaar bouwde een bepaalde gebeurtenis zich op, en hoever reikte de nasleep, de afwikkeling van een bepaalde kwestie. Lang niet altijd lag het beginjaar van dat bereik binnen de periode 2017-2021. Maar ook het omgekeerde kan zich voordoen. Het kan namelijk nog veel te vroeg zijn om te bepalen in welk jaar een gebeurtenis of kwestie zal eindigen.

²² Onder werkproces wordt verstaan de uitvoering van de taak of handeling uit hoofde waarvan archiefbescheiden door een overheidsorgaan worden ontvangen of opgemaakt als naar hun aard bestemd om daaronder te berusten, in: **'Regeling geordende en toegankelijke staat archiefbescheiden', artikel 1, eerste lid sub p.** Hieronder vallen uiteraard eveneens keteninformatieprocessen.

²³ **'Gewaardeerd Verleden', p. 64.**

²⁴ **Het vigerende 'Handboek, (bevattende het Protocol) Vernietiging Analoge procesgebonden Informatie gemeente Nieuwegein 2020'** is op dit punt geactualiseerd.

²⁵ Een soortgelijke vraag stelde de CDA-fractie in de Tweede Kamer (2018-2019), 29 362, nr 274, p. 2.

De werkgroep is er zich van bewust geweest dat de voor de monitor geselecteerde *hotspots* momentopnames zijn. Het perspectief op de hier beschreven kwesties en gebeurtenissen zal zeker aan verandering onderhevig zijn. Hoe recenter de *hotspots*, hoe lastiger om ze goed te definiëren. Op advies van het Nationaal Archief zal de monitor echter elke drie à vier jaar met nieuwe *hotspots* worden aangevuld, waardoor aanpassingen en verbeteringen kunnen worden aangebracht in de reeds bestaande selectie. Voor de geëngageerde burger wordt een speciaal digitaal postadres ingericht: hotspot@nieuwegein.nl. Met de Nieuwegeinse hotspotmonitor 1.0 wordt zo een stevige basis gelegd en kan de monitor met ingang van 2021 ook daadwerkelijk als selectie-instrument voor de gemeente Nieuwegein worden gehanteerd. **De hotspotmonitor is een 'levend document'**, dat in de loop der jaren steeds verder zal uitgroeien!

9. VASTSTELLING

De lijst Nieuwegeinse *hotspots* wordt door het SIO ambtelijk vastgesteld waarna de zorgdrager, het college van B&W, de hotspotmonitor bestuurlijk vaststelt. Vervolgens wordt de hotspotmonitor ook ter kennisgeving aangeboden aan de gemeenteraad van Nieuwegein.

10. ACTOREN

Het is van raadzaam bij aanvang van de beschrijving van een hotspot meteen ook de actoren te benoemen.

1. Informatiespecialisten gemeente Nieuwegein. Voor hen is de opgave van een *hotspot* het vertrekpunt om ze te waarderen volgens een te ontwikkelen procedure (werkproces).
2. Acquisitiespecialisten *HUA*. Voor hen is de opgave van een *hotspot* het proactief vertrekpunt om archiefbescheiden van particuliere archiefvormers en nieuwe aanwinsten voor de collecties (bibliotheek, beeldmateriaal en AV) te verwerven (acquireren).²⁶
3. Onderzoekers, journalisten, de gemeentearchivaris en andere beheerders van (andere) erfgoedcollecties. Voor hen is de opgave van een *hotspot* het vertrekpunt om onderzoek te genereren en wellicht ook driedimensionale archiefbescheiden te acquireren.

²⁶ 'Gewaardeerd Verleden', p. 47.

HOTSPOTS NIEUWEGEIN 2017-2021

1.0

NIEUWEGEIN 2021

1. 2014-HEDEN MH17 HERDENKEN IN NIEUWEGEIN

Bij een haag van knuffels herdenken 1.500 nabestaanden in het NBC-congrescentrum in de gemeente Nieuwegein de ramp met MH17 (bron: NOS.nl; Michael Kooren; Reuters).

Op 17 juli 2014 stortte Malaysia Airlines-vlucht 17 (hierna MH17) - vaste lijndienst tussen Amsterdam en Kuala Lumpur - neer bij het dorp Hrabove in de oblast Donetsk. Op dat moment was in dat gebied een Russisch-Oekraïense oorlog gaande. Het vliegtuig bleek geraakt door een Boek-raket met raketkop type 9N314M. Aan boord bevonden zich 298 mensen, 283 passagiers en 15 bemanningsleden. 193 inzittenden hadden de Nederlandse nationaliteit onder wie enkelen afkomstig uit Nieuwegein.²⁷ Het betrof slachtoffers, op weg naar een vakantiebestemming, huiswaarts keerden of op 17 juli 2014 gewoon aan een nieuwe fase in hun leven begonnen.

Nieuwegein, in het bijzonder het NBC-congrescentrum, is in de beginjaren de plek geweest waar MH17 centraal stond. Zo werden er meerdere bijeenkomsten belegd voor nabestaanden van slachtoffers. Al kort na de ramp kwam men hier bij elkaar om door hulpdiensten te worden geïnformeerd en waar zij steun kregen van het koninklijk huis en van leden van het kabinet. Ook na deze ingrijpende gebeurtenis kwamen zij naar Nieuwegein om informatie te krijgen over het verloop van het identificatieproces. 23 Juli was een dag van nationale rouw, die op 10 november werd gevolgd door herdenkingsceremonie in het RAI-gebouw in Amsterdam.

Precies een jaar na de ramp herdachten nabestaanden de ramp met MH17 opnieuw in Nieuwegein. De besloten plechtigheid werd bijgewoond door ±1.500 nabestaanden. Ook was een delegatie van het kabinet aanwezig onder leiding van premier Mark Rutte. De herdenking **met het thema 'hoop in verdriet'** werd georganiseerd door de *Stichting Vliegcramp MH17*, waarin de nabestaanden zich hadden verenigd.

Het Openbaar Ministerie presenteerde op 28 september 2016 in Nieuwegein de eerste resultaten van het strafrechtelijk onderzoek naar het neerschieten van MH17. Het ging om het onderzoek naar waar en waarmee het vliegtuig was neergeschoten. Het Nederlands Openbaar Ministerie leidde het internationale onderzoeksteam dat het strafrechtelijk onderzoek uitvoert.

²⁷ <https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/1203273/rampvlucht-mh17-zeker-15-slachtoffers-uit-provincie-utrecht.html>

In 2017 kozen de landen die gezamenlijk strafrechtelijk onderzoek deden in een *Joint Investigation Team (JIT)*, Australië, België, Maleisië, Nederland en Oekraïne voor vervolging en berechting in Nederland bij een reguliere rechtbank, volgens het Nederlands recht. Dat leidde ertoe dat op 9 maart 2020 de behandeling van de strafzaak over de ramp met vlucht MH17 startte in het *Justitieel Complex Schiphol* in Badhoevedorp. Inmiddels was het bijna zes jaar geleden dat het vliegtuig werd neergehaald boven Oekraïne. Nabestaanden van slachtoffers van de vliegramp MH17 konden het MH17 proces via een livestream-verbinding ook in het NBC Congrescentrum volgen. Zodoende kon de MH17-rechtszaak overal op de wereld worden gevolgd.

Vanaf 17 juli 2016 werd de herdenkingsbijeenkomst definitief in Vijfhuizen georganiseerd, dicht bij de plek waar op 17 juli 2017 het Nationaal Monument MH17 werd onthuld. Nadien werd besloten om de eerstvolgende grote herdenking om de vijf jaar te organiseren, te beginnen op 17 juli 2024. Jaarlijkse bijeenkomsten werden georganiseerd voor de kring van nabestaanden. In verband met de coronacrisis werd de herdenking in 2020 digitaal verzorgd.

(bron: stichtingvliegrampmh17, fotograaf Frank van Beek).

LITERATUUR

zie opgave *Koninklijke Bibliotheek* in link 1.

LINKS

- <https://opc-kb.oclc.org/DB=1/SET=2/TTL=1/NXT?FRST=11>
- <https://www.rtinieuws.nl/nieuws/bundel/1070606/herdenking-mh17>
- <https://www.youtube.com/watch?v=movuPFWL10I>
- <https://www.monumentmh17.nl/het-monument/locatie-bomen/>
- <https://www.om.nl/onderwerpen/mh17-vliegramp/vervolging-en-rechtszaak/zittingen-juni-2020/onderzoek-naar-digitale-bronnen>
- <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2020/05/01/overzicht-vlucht-mh-17>
- <https://spectator.clingendael.org/nl/publicatie/mh17-eeen-diplomatieke-reconstructie>
- <https://www.koninklijkhuis.nl/actueel/nieuws/2014/07/21/korte-verklaring-van-zijne-majesteit-de-koning-na-de-nabestaandenbijeenkomst-in-nieuwegein-21-juli-2014>

2. 2016-2017 HET VERHAAL VAN AVA EN YNGE

Ava en Ynge van Nieuwegein. (bron: Archo3D)

In de winter van 2016-2017 zijn op het terrein van het bedrijventerrein 'Het Klooster' archeologische opgravingen uitgevoerd. Die leverden een bijzondere vindplaats op uit de periode 4600-3900 v. Chr. De vondsten werden gerekend tot de zogeheten *Swifterbantcultuur*. Deze cultuur uit de jonge Steentijd markeert precies de revolutionaire overgang van de jager-verzamelaar naar de boerensamenleving. Wat de locatie verder zo uniek maakt, is het gegeven dat het hier gaat om het eerste omvangrijke onderzoek van een Swifterbantnederzetting in het rivierengebied. Er is een zeer grote hoeveelheid materiaal gevonden: meer dan 136.000 fragmenten. 'Het Klooster' is daarmee een van de grootste en meest vondstrijke vindplaatsen van de Swifterbantcultuur. De kwaliteit van de vondsten is zeer goed, doordat zij onder het grondwaterpeil goed waren geconserveerd. Ronduit spectaculair was de vondst van drie complete menselijke begravingen. **Met name de vondst van de prehistorische 'madonna-met-kind'** bleek spectaculair nieuws dat de hele wereld rondging. DNA-onderzoek wees uit dat het hier ging om moeder en kind, en dat de baby een meisje was. Samen met de *Historische Kring Nieuwegein* en de archeologen van de opgraving werd een campagne opgezet om moeder en baby te benoemen. De inwoners van Nieuwegein konden stemmen. Tijdens de *Internationale Vrouwendag* op 8 maart 2019 werden op basisschool *De Toonladder* in de wijk Galecop de namen bekend gemaakt door een leerlinge: **Ava en Ynge**. **Ava** betekent 'stammoeder' en **Ynge** betekent 'jong, klein'. De letters van Ynge vormen een anagram van de naam Geyn. Zo heette de middeleeuwse voorloper van Nieuwegein. De botresten van Ava en Ynge, worden bewaard in Amersfoort. Uiteindelijk is het de bedoeling het hele verhaal over de Nieuwegeinse Swifterbantnederzetting ook in Nieuwegein te vertellen en te laten zien. Op welke wijze en op welke locatie? Dat wordt nog onderzocht.

Skeletten werden met klei en al in een blok gelicht en overgebracht naar Leiden om te voorkomen dat de broze botten zouden worden weggesmeerd met de klei. De spectaculaire vondsten uit de opgravingsput is uniek omdat ze nog zo goed bewaard zijn gebleven door de conservering in de vochtige grond. (bron: De Digitale Stad Nieuwegein, 3 maart 2017).

LITERATUUR

K. Leijnse, S. Bloo, S. Baetsen, H. Molthof, '6000 jaar Nieuwegein. Swifterbantmensen in het rivierengebied', in: *Cronyck de Geyn* 39 (2017), p. 40-42.

K. Leijnse, H. Molthof, '6000 jaar Nieuwegein. Swifterbant in het rivierengebied', in: *Cronyck de Geyn* 39 (2017), p. 78-80.

B. van der Linden, N. Vermin, 'Het verhaal van Ava en Ynge', in: [Tijdwijzer] *Geschiedenis voor tieners in het oude en nieuwe Gein*, [losbladige bijlage] in: *Cronyck de Geyn* 42 (2020).

LINKS

- <https://www.nieuwegein.nl/actueel/nieuws/2019/maart-2019/winnende-namen-voor-oudste-baby-van-nederland-en-haar-moeder-bekend/>
- https://www.raap.nl/pages/RAAPnieuws_PERSBERICHT_05022019_geef_oudste_baby_van_Nederland_ee_naam.html
- <https://www.raap.nl/magazine201701.html>
- <https://www.ad.nl/utrecht/van-ee-jonge-vrouw-met-baby-tot-berenbotten-nieuwegein-is-ee-schatkamer-van-de-steentijd~a3f26ba6/>
- <https://www.rtv...ntijd~a3f26ba6/>
- <https://www.ad...ntijd~a3f26ba6/>

3. 2016-2019 DERDE KOLK VAN DE PRINSES BEATRIXSLUIS GEOPEND

Prinses Beatrix, begeleid door minister van Infrastructuur & Waterstaat Cora van Nieuwenhuizen, verrichtte op 6 februari 2019 met een flinke klingel aan de scheepsbel de officiële openingshandeling bij het buitenhoofd van de nieuwe schutkolk. (bron: fotograaf Jordy Tupijn)

In 1931 werd de aanleg bevolen van het Amsterdam-Rijnkanaal. Ter hoogte van Jutphaas kwam een aftakking naar de Lek ten oosten van Vreeswijk met twee naast elkaar gelegen sluisen voorzien van hefdeuren. Op 23 maart 1938 werd deze nieuwe sluis officieel geopend. De sluis werd vernoemd naar de pas geboren prinses Beatrix.

In 2012 besloot het Ministerie van Infrastructuur en Milieu tot de aanleg van een derde kolk aan oostzijde van de grootste binnenvaartsluisen van Nederland. Toen al passeerden ±50.000 schepen het sluisencomplex waardoor het Lekkanaal de belangrijkste hoofdvaarwegverbinding was geworden tussen de havens van Amsterdam, Rotterdam en Antwerpen. Een derde kolk werd aangelegd. Door het gebruik van dubbele roldeuren, in plaats van hangdeuren, werd de nieuwe sluis met een totale lengte van 297 meter en 25 meter breed geschikt voor schepen met een diepgang tot 4 meter. Rijkswaterstaat gaf de opdracht voor de bouw en aanleg aan het consortium Sas van Vreeswijk, een combinatie van de Belgische bedrijven Besix Group, RebelValley en TDP en de Nederlandse aannemer Heijmans. Sas van Vreeswijk werd verantwoordelijk voor het ontwerp, de bouw en de financiering van het gehele project, maar ook voor het onderhoud van het volledige sluisencomplex en het Lekkanaal gedurende 27 jaar. Overblijfselen van de *Nieuwe Hollandse Waterlinie* werden verplaatst en als zogeheten objects trouvés ingepast in het landschap; maar niet als onderdeel van de dijk, om de aanmerking van de gehele Nieuwe Hollandse Waterlinie als UNESCO-werelderfgoed niet in gevaar te brengen. De (her)opening van het gehele, deels gerestaureerde sluisencomplex Prinses-Beatrixsluisen werd op 6 februari 2019 verricht door Prinses Beatrix. Met toevoeging van een derde kolk aan de grootste monumentale binnenvaartsluis van Nederland en van Europa komt het aantal kolken dat zich bevindt in Nieuwegein op zes, een landelijk waterstaatkundig unicum.

Als gevolg van de kanaalverbreding dreigden historische objecten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie verloren te gaan. Om ze te behouden werden deze objecten als vervreemdende 'objects trouvés' teruggeplaatst in de vrije ruimte tussen dijk en bedrijventerrein (bron: <http://www.hnsland.nl/nl/projects/beatrrixsluis>).

LITERATUUR

K.E. Baars, Varen Vervoeren; van Amsterdam tot de Rijn, 100 jaar Merwedekanaal (Utrecht, 1992²).

W.H. Brinkhorst, De werken van het Amsterdam-Rijnkanaal tusschen den Vaartschen Rijn bij Jutphaas en de Lek (Utrecht, 1934).

B.J. Damstra, 'De Wiers en Het Klooster. Buitengebied van Vreeswijk deel 2', in: Cronyck de Geyn 39 (2017), p. 32-36.

Idem, 'Prinses Beatrixsluis en omliggende waterwegen', in: Cronyck de Geyn 39 (2017), p. 51-55.

Idem, 'De Nieuwe Hollandse Waterlinie in Het Klooster. Objecten verplaatsen om te behouden', in: Cronyck de Geyn 40 (2018), p. 3-6.

G.M. Greup, De Rijnverbinding van Amsterdam en haar geschiedenis (Amsterdam, 1952).

LINKS

- <https://www.rijkswaterstaat.nl/water/projectenoverzicht/aanleg-3e-kolk-beatrixsluis-en-verbreding-lekkanaal/index.aspx>
- <https://www.mvogroep.nl/nl/service/nieuws/sas-van-vreeswijk-krijgt-beatrixsluis-gegund/>
- <https://www.canonvannederland.nl/nl/utrecht/noordwest/de-versnelling/verdieping/amsterdam-rijnkanaal>

4. 2017-HEDEN WINDPARK OF WONINGBOUW IN POLDER RIJNENBURG

bron: <https://www.ad.nl/utrecht/acht-windmolens-van-235-meter-hoog-in-polder-rijnenburg-bij-de-meern--ab2fe239/>

Nieuwegein wil in 2040 klimaatneutraal zijn. Daartoe draagt het "Windpark Nieuwegein" bij. Op het bedrijventak Het Klooster, ten westen van de A27 staan al vijf windturbines.²⁸ Zo wordt het duurzaam karakter van het bedrijventerrein benadrukt. "Windpark Nieuwegein" kan jaarlijks ruim 25 miljoen kWh opwekken, vergelijkbaar met het jaarlijkse verbruik van 7.600 huishoudens, circa 30% van de huishoudens in Nieuwegein. De windmolens passen uitstekend bij de uitstraling van het duurzame bedrijventak Het Klooster, waar "groene" ondernemers worden aangesproken. De gemeente ziet "Windpark Nieuwegein" dan ook als een landmark voor Duurzaam Nieuwegein.

Van een geheel andere orde zijn de plannen voor een windpark in polder Rijnenburg. In 2014 had de gemeente Utrecht tegen het bouwen van windmolens op de *Lage Weide* gestemd. Kort daarna werd geopperd de windmolens in polder Rijnenburg te plaatsen. Het zuidelijk gedeelte van deze polder lag tot eind 2000 in Nieuwegein. Het noordelijk deel lag in de gemeente Vleuten-De Meern. Bij de gemeentelijke herindeling op 1-1-2001 werden beide delen samengevoegd tot de buurt Rijnenburg in de wijk Vleuten-De Meern.

De elf molens met een hoogte van 225 meter en ruim 227 hectaren met zonnepanelen, komen in de polders Reijerscop en Rijnenburg op slechts 800 meter afstand van de woonwijken in De Meern, IJsselstein én Nieuwegein.²⁹ Na twee jaar bezwaren van omwonenden uit de wijken Batau en Galecop sprak de Nieuwegeinse gemeenteraad (29 mei 2019) na heftige discussies zich uit tegen de komst van de windmolens. Het polderlandschap is sinds 2001 eigendom van Utrecht maar Nieuwegein werd verzocht een mening te geven over het plan de polders tot 2030 in te richten als zogeheten 'energielandschap'. De raad van Nieuwegein gaf de voorkeur aan een betere 'historische' bestemming van het gebied in de vorm van woningbouw (± 20.000 woningen).

²⁸ De vijf windmolens zijn van het type *Vestas V90*, hebben een ashoogte van 105 meter en een bladlengte van 44 meter. Het totale vermogen bedraagt 2 MW en genereert naar verwachting jaarlijks 25.135.000 kWh. Dat zou een CO₂-besparing van 14.600 ton per jaar op (kunnen) leveren.

²⁹ De windmolens en zonnepanelen moeten ten minste vijftien jaar blijven staan en wekken naar verwachting energie op voor 96.000 huishoudens. De uitvoering van het ambitieuze plan staat op zijn vroegst gepland in 2021.

De druk bezochte informatiebijeenkomst (10-04-2017) in 'De Partner' over polder Rijnenburg, georganiseerd door het Wijkoverleg Galecop, waarbij ook wethouders en verschillende raadsleden uit Nieuwegein aanwezig waren.
(bron: www.pen.nl)

De 'Belangengroep Buren van Rijnenburg en Reijerscop' (BVR; burenvanrijnenburg@gmail.com), mobiliseerde burgers om te protest aan te tekenen bij de gemeente Utrecht, Provinciale Staten en bij de Tweede Kamer. **De vereniging 'Buren van Rijnenburg' heeft aangekondigd samen te gaan** werken met de inwoners van De Meern. Ook in Nieuwegein startte het 'Wijkoverleg Galecop' met een burgerinitiatief. Eind maart 2017 werd een petitie tegen de plannen ingediend. Volgens de actievoerders onderneemt de gemeente Nieuwegein vrijwel geen actie om kenbaar te maken dat zij de windmolens niet in hun achtertuin willen. De Utrechtse gemeenteraad heeft in de nacht van 9 op 10 juli 2020 besloten dat niet elf maar acht windmolens kunnen worden geplaatst in Rijnenburg en Reijerscop. Slechts een kleine meerderheid van de raad steunde de plannen van het college. Maar komen de molens er ook echt? Die vraag hangt af van partijen die de grond moeten kopen van projectontwikkelaars, die liever woningen bouwen. Het is dus onzeker of de molens er überhaupt komen. Bovendien is de woningbouw een onderwerp waarover de (Utrechtse) en de landelijke politiek nog in discussie is. **Het dossier 'Rijnenburg' is voorlopig nog niet gesloten!**

LINKS

- <https://www.nieuwegein.nl/windparknieuwagein/>
- <https://www.vbvr.nl/presentatie-scenarios-energiewinning-in-rijnenburg/>
- <https://www.pen.nl/artikel/politiek-en-bewoners-in-actie-tegen-windmolens-in-polder-rijnenburg>
- <https://www.pen.nl/artikel/cda-heeft-vragen-over-windmolens-rijnenburg>
- <https://www.ad.nl/utrecht/elf-windmolens-en-227-hectare-zonnepanelen-in-rijnenburg-en-reijerscop~abbf9063/>
- <https://www.pen.nl/artikel/volle-bak-bij-informatiebijeenkomst-over-polder-rijnenburg>
- <https://www.pen.nl/artikel/buren-van-rijnenburg-buitengesloten-bij-inloopbijeenkomst-over-windmolens-in-polder-rijnenburg>
- <https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/2069422/gemeenteraad-besluit-8-windmolens-in-rijnenburg-maar-komst-nog-steeds-onzeker.html>

5. 2019 WI FI MILESTONE VOOR NIEUWEGEIN

De laureaten tonen trots de Stadspenning van Nieuwegein, die zij kregen uitgereikt door burgemeester Frans Backhuijs (fotograaf: Johan Nebbeling).

De Nederlandse kennisinfrastructuur heeft een cruciale rol gespeeld bij de ontwikkeling van *Wi-Fi*. Vooral '*Nieuwegein*' was betrokken bij het langdurige standaardisatieproces. Rond de start in 1971 van de *new town* aan de Lek, was het *Internet* een vrijwel onbekend fenomeen. Wat sindsdien is gebeurd, blijft een opmerkelijk verhaal. Informatietechnologie is inmiddels integraal vervlochten met het dagelijks leven van iedere wereldburger. Daar zal het zeker niet bij blijven. Innovatie op het gebied van bio-, energie- en nanotechnologie heeft zich immers al aangediend.

In 1984 startte de Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE) met het toekennen van zogeheten Milestones. Daarmee worden geen personen, maar technologische innovaties onderscheiden. Eind 2019 kende Nederland er drie. De eerste plaquette (2009) bevindt zich in Eindhoven voor de uitvinding van de Compact Disc Audio Player (1979). De tweede (2013) hangt in het Kamerlingh-Onnes-gebouw in Leiden voor de ontdekking van de supergeleiding (1911). En vanaf 29 oktober 2019 valt in het *Stadshuis* van Nieuwegein de derde milestone te bewonderen.

Op die dag werd na het symposium met als thema '*Wi-Fi past, present & future*', de milestone voor "*WaveLAN, Precursor of Wi-Fi, 1987*" in beheer overgedragen. De uit privécollecties afkomstige *Wi-Fi*-memorabilia werden na afloop geschonken aan de gemeente Nieuwegein. Op 1 september 2020 werd een kleine, permanente, tentoonstelling geopend in De Tweede Verdieping (bibliotheek) van het Nieuwegeins *Stadshuis*. De uitvinding van *Wi-Fi* geldt als het eerste voorbeeld van een mondiaal succes in het gebruik van radiospectrum. 63% van het internetverkeer speelt zich inmiddels af via *Wi-Fi*. Wereldwijd vertegenwoordigt deze technologie een economische waarde 2 à 3 miljard dollar (2018). Het valt amper te bevatten: it all started in the Smart City of Nieuwegein!

De buitenzijde van het NCR-gebouw aan de kruising van de A.C. Verhoefweg/Zuidstedeweg (±1987).

LITERATUUR

- 'Celebrating WaveLAN. Precursor of Wi-Fi 1987 *IEEE Milestone*, Symposium Wi-Fi Past, Present & Future' (Nieuwegein, 29 October 2019)'.
• J.Ph.S. Lemmink, Inventaris Archief bevattende de Collectie *Wi-Fi* memorabilia geschonken aan de gemeente Nieuwegein (Nieuwegein, 29 oktober 2019) 1987-2019 (2020)(Nieuwegein, 2021).
• Idem, 'De wieg van Wi-Fi (1987) stond in ... Nieuwegein, hoe zelfs Nieuwegein inspirerend kan zijn!', in: *Cronyck de Geyn* 42 (2020) 1, p. 3-5.
• Idem, *De wieg van Wi-Fi (1987) stond in ... Nieuwegein, hoe zelfs Nieuwegein inspirerend kan zijn!* (Nieuwegein, 2020).
• W. Lemstra, V. Hayes, J. Groenewegen (eds), *The Innovation Journey of Wi-Fi The Road to Global Success* (Cambridge University Press, 2012²).
• C. Links, *The Spirit of Wi-Fi. Where it came from, where it is today and where it is going* (digital versions [Maarssen] 2002, 2013; papieren versie [Utrecht] 2019, met *Preface*, 8 juli 2019), [uitgegeven ter gelegenheid van het *Wi-Fi*-symposium te Nieuwegein, 29 oktober 2019].

LINKS

- <https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/1606075/van-rossem-vertelt-wifi-in-1997-bedacht-in-nieuwegein.html>
- <https://tweakers.net/nieuws/155190/nederlandse-voorloper-van-wifi-krijgt-ieee-milestone-award.html>
- <https://www.computable.nl/artikel/achtergrond/infrastructuur/1407171/1444691/victor-hayes-vader-van-wifi-grootste-succes-in-ict-is-uitvinding-geiumIntegreerde-schakeling.html>
- <https://tweakers.net/video/11131/polderpioniers-cees-links-en-vic-hayes-de-grondleggers-van-wifi.html>

6. 2019-HEDEN KANTOORTRANSITITES: HOTSPOT RIJNHUIZEN

Vanaf 1 juli 1971 vonden in Nieuwegein stadsuitbreidingen hoofdzakelijk plaats aan de westzijde van de gemeentegrens. Als gevolg van de directe ligging aan het water, ontwikkelde de bedrijvigheid zich voornamelijk ten oosten van het Merwedekanaal. Zo werd bijvoorbeeld het bedrijventerrein Plettenburg-De Wiers ontwikkeld. Binnen dat gebied werden tussen het Amsterdam-Rijnkanaal en het Lekkanaal hoofdzakelijk kantoren gerealiseerd: Park Rijnhuizen.

De economische tegenspoed veroorzaakt door het uitbreken van de krediet- of bankencrisis (2007-2011), liet ook zijn sporen na in de wereld van het vastgoed. Een forse waardedaling van vastgoed in het bijzonder ook van kantoren veroorzaakte grote leegstand, ook in Nieuwegein. De stad behoorde immers tot de top tien van gemeenten met de hoogste kantorendichtheid per inwoner! **Na de topjaren 1998-2004 in de bouw van nieuwe kantoren nam de productie drastisch af. Het dieptepunt in de nieuwbouw van kantoren werd bereikt in 2012.**

Wat te doen met al die leegstaande kantoren? In de gemeente Nieuwegein met zijn omvangrijke monofunctionele kantorenbestand openbaarde de problematiek met betrekking tot de leegstand van kantoren zich in alle hevigheid. Al in het collegeprogramma 2006-2010 werd het voornemen geuit in een open sfeer met marktpartijen te communiceren over leegstand én transformatie van kantoor- naar woonruimte om tegemoet te komen aan de toenemende vraag naar woonruimte.

Oud en nieuw Geinzicht aan de Zuidstedeweg geldt als eerste succesvolle kantoortransformatie in Nieuwegein (2012).
bron: <https://www.loosbroekarchitecten.nl/projecten/transformaties/nieuwegein-merowe>

Vanaf 2007 stimuleerde de gemeente kantoortransformaties door zekerheden en planologische ruimte te bieden. De gemeente ging proactief optreden als katalysator door ruimte te bieden voor goede ideeën, bracht partijen bij elkaar om deze ideeën uit te wisselen en die ook daadwerkelijk te kunnen realiseren. Transformaties konden bestaan uit sloop/nieuwbouw of ver(nieuw)bouw.

Kantoorlocatie Rijnhuizen, met ruim 200.000 m² de grootste kantoorlocatie van Nieuwegein, dateert uit de jaren '80 en '90 van de vorige eeuw. **Tussen 1996 en 2008 vond nog aanzienlijke nieuwbouw plaats. Park Rijnhuizen kreeg te kampen met aanzienlijke leegstand in bestaande kantoorgebouwen. De leegstand liep flink op, tot zo'n 30% van het totale aanbod. Omvorming van Park Rijnhuizen tot een aantrekkelijke 'leefwijk' betekende een trendbreuk met het verleden.** Binnen een termijn van 20 jaar wilde het gemeentebestuur ook nog eens 5.000 extra woningen bouwen. De Nieuwegeinse dadendrang viel al in 2012 op. De stad bouwde veel kennis op inzake kantoortransformatie en bleek landelijk voorloper te zijn in de aanpak van de problematiek.

In 2019 stelde het kabinet 1 miljard euro beschikbaar voor een woningbouwimpuls om de bouw van minimaal 65.000 woningen aan te jagen. Actie van de gemeenteraad van Nieuwegein liet niet lang op zich wachten. Op 14 november 2019 trok zij het aantal woningen voor verschillende doelgroepen in Rijnhuizen op tot 2.500. Met een forse rijkssubsidie, de input van ontwikkelaars en een gemeentelijke subsidie werd de financiële basis gelegd om alle nodige aanpassingen uit te voeren, zoals buurtvoorzieningen in het centrum van Rijnhuizen.

Door de transformatie van Rijnhuizen van een eenzijdig werkgebied naar een aantrekkelijke mengeling van wonen en werken op een locatie met een hoge verblijfskwaliteit werd ook een nieuw milieu toegevoegd aan Nieuwegein. Zo droeg de kantoortransformatie in Rijnhuizen substantieel bij aan de daling van de voorraad kantoorruimte in Nieuwegein. Op het vlak van de uitvoering liep en loopt de gemeente Nieuwegein voor de muziek uit. Wachten op inwerkingtreding van de Omgevingswet (2022?) was geen optie. Kansen zouden worden gemist. Bovendien bleek het noodzakelijke kostenverhaalinstrumentarium van toepassing op een uitnodigingsplanologie die was gekoppeld aan een organische gebiedsontwikkeling.

De kantoortransformatie, de planologie, de woningbouw en de omvorming van Park Rijnhuizen tot **een aantrekkelijke 'leefwijk' vormen elk voor zich én in onderlinge samenhang unieke fenomenen**, die vanwege hun vroegtijdige aanvang en veelal ook landelijke uitstraling als uniek kunnen worden bestempeld, waardoor de realisatie van Park Rijnhuizen-nieuwe-stijl in hoge mate in aanmerking komt als 'parel' in de geschiedenis van het 50-jarige Nieuwegein.

Van voormalig kantoor van Ballast Nedam aan de Wattbaan is enkel nog het geraamte over. Het wordt omgebouwd en aangekleed tot appartementen. (foto: Koen Laureij).

Bron: [Hoe Rijnhuizen van een werkwijk een woonwijk werd](#)

Tien bouwstenen voor duurzame gebiedsontwikkeling om het duurzaam te ontwikkelen. De combinatie van kernwaarden van het gebied, groen, water en cultuurhistorie en de visie op een gemengd hoogwaardig gebied voor wonen, werken en recreëren vormen samen een kansrijke uitgangssituatie voor duurzaamheid. bron: <https://www.lbpsight.nl/projecten/rijnhuizen>

7. 2020-2021 CORONAPANDEMIE

Door de Chinese nationale gezondheidscommissie werd aanvang 2020 de Huanan-(vis)markt van 8 december 2019 in het Chinese Wuhan aangeduid als dé bron van de pandemie, die inmiddels **bekend staat onder de populaire naam 'corona', maar officieel wordt aangeduid als de ziekte *coronavirus disease 2019***, afgekort tot COVID-19. Spoedig bleek dat het coronavirus niet alleen een Chinees maar een wereldwijd probleem zou gaan vormen.

De uitbraak leidde tot voor Nederland ongekende maatregelen, waarbij het maatschappelijke verkeer voor een groot deel werd stilgelegd. Onder meer scholen, universiteiten, bibliotheken, cafés, kapperszaken, musea, bioscopen en restaurants sloten op last van de landelijke overheid tijdelijk hun deuren. Centrale eindexamens op alle middelbare scholen werden geschrapt. Vele evenementen, waaronder ook sportwedstrijden, werden afgelast. Iedereen werd geadviseerd om 1,5 meter afstand te houden en niet naar het buitenland te reizen als dat niet noodzakelijk was. Daarnaast vroeg men om zoveel mogelijk binnen te blijven en zo mogelijk vanuit huis te werken. Iedereen van buiten Nederland werd verzocht enkel naar Nederland af te reizen als dat strikt noodzakelijk was. Steeds meer begon het coronavirus het nieuws te domineren, ook in Nieuwegein.

Op 16 maart 2020 werden door de *GGD regio Utrecht* de eerste 32 besmettingen geconstateerd. Snel werd besloten coronapatiënten uit de regio te concentreren in Nieuwegein. In het *St. Antonius Ziekenhuis* werden 16 patiënten met het coronavirus opgenomen; 9 van hen lagen op de *Intensive Care*. Onder de geïnfecteerden bevond zich één inwoner van Nieuwegein. Ook deze persoon werd onmiddellijk in quarantaine geplaatst.

Burgemeester Frans Backhuijs tijdens een van zijn videoboodschappen aan de Nieuwegeiners.

Nieuwegein ligt midden in het land en is tot op heden gemiddeld getroffen door corona. Lukt het de bewoners om de maatregelen vol te houden, vroeg men zich al in april 2020 af. Mensen begonnen ongeduldig te worden. Maar half augustus moesten meer controles worden uitgevoerd aangezien het aantal besmettingen in Nieuwegein hard steeg. Boa's van de gemeente Nieuwegein controleerden winkels en horecazaken intensiever op de naleving van strikte coronamaatregelen. Naast de horeca werden ook andere segmenten van de Nieuwegeinse economie hard geraakt door de crisis. Toch bleek in de maand juni de economische schade in de regio Utrecht, met name door het digitaal thuiswerken, zich te beperken tot een krimp van gemiddeld 4,7 procent. Wel deden Nieuwegeinse bedrijven in toenemende mate een beroep op speciale (NOW) regelingen. Steeds meer mensen vroegen een uitkering aan. Op het vlak van het openbaar vervoer werd de verbouwing van de tramverbinding met de stad Utrecht vertraagd. De culturele sector kreeg eveneens rake klappen te verduren. Toch werd een enkel festival in Nieuwegein georganiseerd zoals "Zomer op het Fort".

Eind september constateerden onderzoekers in een laboratorium van het wateronderzoeksinstituut *KWR* in Nieuwegein steeds grotere concentraties van het coronavirus in rioolwater. Niet alleen lokaal, ook internationaal werd onderzoek naar het virus van groot belang. Rioolmonsters uit 26 verschillende landen werden er gemeten. Ondertussen hadden de onderzoekers hun handen vol aan de situatie in Nederland. Alles wees erop dat er weer een piek aan zat te komen. Inmiddels is die tweede golf – vakantiegolf volgens ingewijden bij het RIVM – een realiteit. De pandemie woedde in 2020 voort, wereldwijd in Nederland en in Nieuwegein.

LITERATUUR

'Oproep [van Chantal Keijsper, directeur van Het Utrechts Archief]: draag ook bij aan de collectie over de Utrechtse Corona-periode', in: *Cronyck de Geyn* 42 (2020) 4, p. 19.

LINKS

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-tijdlijn>

<https://www.nieuwegein.nl/coronavirus>

<https://www.antoniusziekenhuis.nl/nieuws/update-coronavirus>

<https://www.pen.nl/?s=Corona>

<https://hetutrechtsarchief.nl/over-ons/nieuws/553-coronaverzameling-utrecht>

8. 2021 VIERING NIEUWEGEIN 50 JAAR

Verslag van de eerste raadsvergadering van de jonge gemeente Nieuwegein

bron: Archief gemeente Nieuwegein, 1971-1990, invnr 1.³⁰

De gemeente Nieuwegein zag formeel het daglicht op 1 juli 1971. Dat ging die dag niet gepaard met veel ceremonieel. Er was heel wat voorbereiding aan vooraf gegaan. Hoe kwam het samengaan van Jutphaas en Vreeswijk tot stand?

Rond 1960 werd verwacht dat de stad Utrecht binnen enkele decennia uit haar voegen zou barsten. De Commissie Doorslag werkte tussen 1961 en 1965 aan het Structuurplan Doorslag.

³⁰ <https://hetrechtsarchief.nl/onderzoek/resultaten/archieven>

In dat plan van de provincie werd een beeld geschetst van de toekomstige satellietstad. Vreeswijk, Jutphaas, IJsselstein en Houten zouden opgaan in één groot, nieuw stedelijk gebied met ±55.000 inwoners. Pas dán zou het mogelijk worden een eigen gezicht te krijgen met een veelzijdiger en rijkere samenleving en een groot en gevarieerder stadscentrum. Een tweede commissie - de Werkgroep Nieuwegein - presenteerde in juli 1968 het Structuurplan Nieuwegein, waarin de stedenbouwkundige ontwikkeling werd gepresenteerd, in opdracht van de gemeenten Jutphaas en Vreeswijk. Terwijl men in Jutphaas de kat uit de boom keek, had het gemeentebestuur van Vreeswijk al in 1963 besloten op te gaan in een nieuwe gemeente.

In september 1966 was van hogerhand besloten tot een versnelde samenvoeging van Jutphaas en Vreeswijk. De provincie presenteerde de naam voor de nieuwe **gemeente: 'Nieuwegein'**. Wie zich Was de suggestie wellicht afkomstig van oud-burgemeester van Vreeswijk, Jhr. mr. L.E. de Geer van Oudegein (1907-1985)? Hij was immers tussen 1963 en 1972 lid van Gedeputeerde Staten. Eind 1969 werd het definitieve Structuurplan Nieuwegein goedgekeurd door beide gemeenteraden.

De gemeenteraad van Jutphaas kwam voor het laatst bijeen op 17 juni 1971. In een gewone raadsvergadering passeerden nog tal van onderwerpen de revue. Het was geen buitengewone raadsvergadering zoals in Vreeswijk (30 juni), waar de Commissaris der Koningin én de Minister van Binnenlandse Zaken aanwezig waren. Vanaf 1 juli 1971 werden 6.900 inwoners van Jutphaas stadsgenoten van 5.300 Vreeswijkers met één nieuw gemeentebestuur. Nieuwegein was geboren!

In 2021 viert de gemeente Nieuwegein feest!

Op initiatief van burgemeester Frans Backhuijs is vanaf begin 2018 gewerkt aan plannen om het jubileum niet ongemerkt voorbij te laten gaan. Tijdens de voorbereiding is door een stuurgroep en **een ambtelijke 'Werkgroep Nieuwegein 50 jaar' een programma samengesteld**, waarin allerlei initiatieven afkomstig uit de stad zijn opgenomen. Het belooft een uitzonderlijk jaar te worden! Daardoor wordt het (vast) een uniek feestjaar. 2021 is dan ook *hotspot*-waardig.

LITERATUUR

H. Baaij, *Nieuwegein van groeikern tot stad* (Amsterdam/Antwerpen, [1991]).

A. van Liempt, 'Onderhandelingen met Jonkheer De Geer over Oudegein in tijds-klem', in: *Cronyck de Geyn* 26 (2004), p. 29.

J. Lemmink, 'Nieuwegeinse vóórgeschiedenis in vogelvlucht 1945-1971', in: *Cronyck de Geyn* 39 (2017), p. 3-8.

Nieuwjaarstoespraak burgemeester F. Backhuijs, Nieuwegein 8 januari 2018.

'Oplegnotitie Viering 50 jaar Nieuwegein 1971-2021' (23 januari, versie 3); Aantekeningen collegevergadering 29 januari 2019, oplegagenda punt 2, *Nieuwegein 50 jaar*.

LINKS

- <https://www.museumwarsenhoek.nl/home-3/historie/jutphaas/?hilite=%27ontstaan%27>
- <https://www.museumwarsenhoek.nl/home-3/historie/vreeswijk-2/?hilite=%27ontstaan%27>
- <https://www.nieuwegein50jaar>
- [Mijn stad Nieuwegein 16 september 2017](#)
- [Mijn stad Nieuwegein 23 september 2017](#)
- [Mijn stad Nieuwegein 30 september 2017](#)